

Kesäillan monimuotoisuus

ILPO TIIHONEN

On loppukesän ilta auringonlaskun aikaan, ja työtön maalaistalon poika istuu motellin parkkipaikalla ikälopusa Toyotassaan stereoiden basot täysillä. Jotain AC/DC:tä sieltä tööttää, musa kuuluu ihan hyvin tänne kymmenen kilometrin päähän. Motellin ympärillä on peltolakeuksia, metsiköitä, hakkuuaukioita. Siellä illan haipuvassa valossa ja pimeässä maan alla hääraävät miljardit mikrobit, niveljalkaiset, linnut ja nisäkkäät. Mutta poika vetää rauhassa röökiä, eikä ole vähääkään kiinnostunut auringonlaskusta. Eikä ajattele, että voiko auringonlaskun punerruksesta näinä aikoina enää olla varma, ei mieti sitä, että syntyisikö taivaanrannan väritys moottoritien valoista, tulipalosta tai joistakin oudoista hiukkasista.

Tuon parakkimaisen motellin hahmon pojan silmien eteen on luonut muuan arkkitehti hyödyntäen monivuotista taiteellis-teknistä koulutustaan, ja tuon nyt jo ruosteen syömän auton ovat pojalle suunnitelleet taideolliset ammattilaiset, joiden opiskelun alkuvaiheisiin kuuluivat myös croquis ja elävän mallin piirustus, ja onpa joku runoilija kirjoittanut herkällä näkemyksellä siitä, kuinka savukkeen, aivan kuin nyt juuri pojan savukkeen kohoava savu saa meidät kurottamaan toiseen ulottuvuuteen.

Mutta nämä toiset ulottuvuudet eivät nyt tule kyseeseen, kun poika vaan vetää röökiä ja odottaa, että hänen tyttänsä, baariapulainen, pääsee työvuoroltaan. Siltä osin tilanne on hyvä. Muuten tosin ottaa melkoisesti pannuun, kun jutut on jotenkin tukossa. Kotitila menee vasaran alle, maanviljelijä-isä on äskettäin ampunut itsensä haulikolla ja äiti on kansalaisopiston taidepiirissä saanut sinkkivalkeisesta hirvittävän ihottuman. Eikä pojan keskeytynyt ilmastointiasentajan kurs-

si tällä seudulla töitä antaisi. – Mutta Toyotan ikkunat on auki, tuuli vie tupakansavut ja hiukkaset korkealle ilmakehään, näkymättömiin.

Samaan aikaan Pariisissa jonotetaan Louvreen. Se on nyt öisinkin auki, koska kysyntä on kova. Tälläkin hetkellä jonossa on yli kuusi tuhatta ihmistä. Mutta kärsivällisyyttä riittää, ja heillä kaikilla on mukavat museojalkineet, Nike-tossut, ja kaikilla on myös pullotettua vettä, jota nyt tuodaan Nepalista. Kannattaa odotella rauhallisena, koska pettymystä ei voi tulla. Taidemuseosta voi nimittäin olla varma, erityisen varma voi olla taidemuseosta, johon on pitkät jonot ja jota vartioidaan tarkasti. Näin moneen kertaan kehystetyt, turvaton, varmistetun ja vielä vakuutus-ten kautta hinnoitellun kauneuden täytyy olla aivan kulttuurin ydinainesta, taiteen absoluuttista huipputasoa.

Mutta ei poika autossaan motellin parkkipaikalla tällaisia ajattele eikä sitä, että päinvastoin kuin taidemuseo on luonto kaikkineen niin kehystämätön, etteivät tutkijat tiedä edes eliölajien lukumäärää, eivät sinnepäinkään. Huippututkija olettaa, että lajeja saattaa olla 10 miljoonaa tai sitten vaikkapa 100 miljoonaa – sellainen hajonta arvioissa on. Ja joka vuosi löydetään uusia lajeja. Mutta jo löydetystikin 99 prosenttia tunnetaan vain tieteellisen nimensä ja jonkinmoisen anatomisen kuvauksen perusteella. Tarvitaan siis melkoinen määrä uusia nimiäkin monilla eri kielillä, aivan uusia sanojakin jo tarvitaan ehkä satoja miljoonia. Eihän näin suunnatonta elämän monimuotoisuutta koskaan saada kehystetyksi. Riittävätkö edes sanat?

Eikä pojalle juuri nyt tule mieleen, että evoluutiobiologit kyllä perustelevat pätevästi, miksi lajien tuntemuksesta on ihmisellekin suoranaista hyötyä, ja siksi tutkimusta ja määrittelyjä on hellittämättä jatkettava, vaikka sitten taas toisaalta ja toisaalla jostakin sattumuksellisesta asiasta niitä näitä puhelevasta runoilijasta tuntuu yksityi-

Lahden kansainvälisessä kirjailijakokouksessa Mukulassa 18.6.2007 pidetty alustus.

sesti ottaen lumoavan lohdulliselta se, ettei kaikkea tiedetä eikä voi koskaan tietää.

Kerran muuten tälle pojallekin oli juolahtanut mieleen, että ryhtyisi runoilijaksi – voisi vaan vapaasti kirjoittaa niitä näitä ja perustaa työnsä satumaan. Sellaista sattumankauppaa hänenkin elämänsä, hitto soikoon, tuntui olevan. Mutta otettuaan yhteyttä läheisessä kaupungissa toimivaan suomenkieliseen ammattikorkeakouluun Hybris Institute for Arts, Technics and Economy hän luopui ajatuksesta. Mitään runoilijakoulutusta ei ollut, tilalle tarjottiin perusopintoja jollakin poeettisen intuiitikan linjalla.

Tyttö viipty vielä, poika sytyttää kolmannen savukkeen. Kannattaa kyllä odotella, oli puhetta, että ajetaan metsän reunaan hässimään.

Louvressa on öisin tunnin siivoustauko, aktiivisimmillaan ovat silloin siivoojat. Tähän toimeen on valittu naisia, jotka lähinnä muistuttavat Gauguinin malleja. Siivoamisen aikana suurin osa museon asiakkaista on hotelleissaan nukkumassa. Vuorokaudessa on käynyt taidetta ihastelemassa yli 40 000 ihmistä, lähes yhtä monta kuin museossa on taideteoksia. Kävijöistä yli 700 lepää nyt sairaaloissa tehostetussa hoidossa sydän- ja hengitysvaikeuksien vuoksi, lähes sata on saanut suoliuhutelmun veistosperäiseen Stendahlin syndroomaan ja yhdeksän kävijää on synnyttänyt käyntinsä aikana museon palvelutiloissa. Intendentin kansliassa kirjataan vielä, että tämä vuorokausi harvinaista kyllä sujui kuolemantapauksitta. Museo tosin on varautunut tulevaan tässäkin, ja ruumihuoneen laajennus on juuri käynnistynyt.

Poika stumppaa röökinsä ja huomaa samassa, että motellin henkilökunnan ovesta tulee hänen tyttönsä, pysähtyy vielä hämärässä ulos tultuaan ja laittaa jotakin olkalaukkuunsa. Alkaa sitten kävellä kohti Toyotaa. Läheisessä metsikössä kapinen supikoira on napannut vasta keväällä syntyneen päästäisen ja puraisee sen heti hengiltä, mutta tyttö moikkaa, avaa auton oven ja istahtaa pojan viereen. He suutelevat. Poika kääntää auton soittimessa c-kasetin, eikä sieltä todellakaan kuulu linnunääniä. Kun poika kohottaa päänsä, hän säpsähtää: hänen vierellään istuu nyt tumma, paksuhuulinen ja suurisilmäinen somalityttö, joka hymyilee aivan sika-ihanasti.

– Onks tää jotenkin vähän outoa, poika ajattelee, kun nimittäin vielä silmänräpäys sitten tämä hänen tyttöystävänsä oli vaaleaa pohjoista rotua kuin suoraan kauraryynipaketin kyljestä, mutta nyt... No, jutut muuttuu. Ei hän nyt jaksais muis-

tella, mitä koulussa puhuttiin evoluutiosta, hankinnaisominaisuuksien mahdollisesta periytymisestä ja muuta sellaista. Poika kohauttaa olkapäitään, huokaisee ja starttaa auton.

Biodiversiteetin tutkijat tuntevat nykyisin elävien organismien lajeista n. 1,5 miljoonaa, joista ylivoimaisesti suurin ryhmä ovat hyönteiset. Kesäiltana niitä voi löytää autonsa ikkunasta kuoleina. Eräs elämän monimuotoisuuden suvereeni tutkija on kirjoittanut, että ”hyönteiset ja muut maalla elävät niveljalkaiset ovat niin tärkeitä, että jos ne jostain syystä katoaisivat, ihmiskunta ei luultavasti eläisi kuin muutaman kuukauden. Useimmat sammakkoeläimet, matelijat, linnut ja nisäkkäät syöksyisivät sukupuuttoon suunnilleen yhtä nopeasti. Sen jälkeen tuhoutuisi valtaosa kukkivista kasveista ja niiden mukana menisi useimpien metsien ja muiden maalla olevien ympäristöjen fyysinen rakenne. Maan pinta kirjaimellisesti mätänisi”.

Poika ja tyttö ajavat ikkunat auki, kesäillan lämpö hivelee vielä ihoa, mutta poika ei nyt ajattele sitä, että Hallitusten välisen ilmastopaneelin IPCC:nkin mukaan kasvihuonekaasuja on ilmakehässä nyt enemmän kuin koskaan viime 650 000 vuoden aikana. Lämpeneminen on kiihtynyt, kiihtyy, ja Euroopan keskilämpötila nousut jo yhden celsiusasteen. Tämä on tapahtunut elämän koko historian aikaan nähden vajaan silmänräpäyksessä. Aurinko on painunut metsän taa, se kultaa nyt muutamaa illan pilvenhainnavaista, ja poika ajattelee, toteutuneeko alustava suunnitelma ilta-ajelun varsinaisesta tarkoituksesta nyt, kun hänen tyttöystävänsä on vaihtanut rotua. Hän miettii myös, mitä tyttö pisti olkalaukkuunsa.

Louvren Intendentin toimiston teknisellä osastolla kokoontuu joukko eri alojen asiantuntijoita tutustumaan suunnitelmiin asentaa yleisön kuljetushihna kulkemaan teosten lomitse kaikissa saleissa. CE-merkintä tälle tekniikalle on jo hankittu, nyt keskustellaan niin fysiologiselta kuin esteettiseltä kannalta katsoen siitä, kuinka nopeasti hihna voisi kulkea. Kysytään suoraan, kuinka lyhyessä ajassa ihminen voi omaksua kauneutta.

Auto on nyt pysäköity metsätielle, jota reunustavat kuuset, koivut, pajut ja varpukasvit. Poika painaa AC/DC:n musan poikki. Tyttö kääntää kasvonsa pojan puoleen ja sanoo: ”Minä rakastan sinua ja tiedän mitä haluat, mutta ensin meidän täytyy lukea jotain kaameeta, että päästään fiilikseen.” Tyttö ottaa olkalaukustaan kirjan, poika

ehtii nähdä kannesta ”Edward O. Wilson: Elämän monimuotoisuus”. Tytöllä on merkki sillä sivulla, mistä hän lukee: ”Kasvava ihmiskunta on aiheuttanut biodiversiteetin kriisin. Jokaisen kuviteltavissa olevan kriteerin mukaan ihminen on ekologisesti epänormaali”.

On vaiheliasta. Poika katsoo tuulilasista taivaalle. Näkyy jo tähtiä, ja kun he näkevät tähdenlennon, poika ei ehdi toivoa mitään, kun tyttö jo painautuu häntä vasten ja paljastaa olevansa mo-

tellin uusi omistaja. Hän haluaisi nyt palkata pojan yrityksen tekniseksi päälliköksi erityisenä tehtävänäään valvoa ilmaston toimintaa ja hygieenisyyttä. Homeitiöistä vapaasta ilmastoinnista on tulossa motellialalla huomattava kilpailuetu. Poika katsoo tyttöystäväänsä ajatellen, että matka tähtiin voi kestää vain silmänräpäyksen. Elämän monimuotoisuus on iskenyt hänen päähänsä kauden sattumanvaraisella moukarilla.